

תוכן עניינים

חלק א': פקודת האגודות השיתופיות - דין והלכה	1
שער א': האגודה השיתופית ומאפייניה	1
פרק א': מבוא	1
פרק ב': עקרונות הקואופרציה וניהול האגודה	3
פרק ג': הקצאת מגרשים - הגרלות - מכרזים	7
פרק ד': זכאות לפטור ממס שבח	11
פרק ה': המסגרת החוקית למיסוי הכנסות אגודה שיתופית	13
שער ב': פקודת האגודות השיתופיות	21
פרק א': השם הקצר - פירוש - סעיפים 2-1 לפקודה	21
1. הדין	21
1.1 סעיפים 2-1 לפקודת האגודות השיתופיות	21
1.2 תקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה), התשל"ה-1975	22
1.3 תקנות האגודות השיתופיות (ייסוד), התשל"ו-1976	38
2. סיווג האגודות	41
2.1 רשויות האגודה	46
2.2 חובת החברים להשתתף בכיסוי גרעונות האגודה השיתופית	49
2.3 חובתו של החבר להשתתף בכיסוי הוצאות האגודה השיתופית ועיגון חובה זו בתקנון האגודה	49
3. הגדרת "וועד" וסמכויותיו	52
3.1 כללי	52
3.2 בחירתו, מינויו, סמכויותיו וחובותיו של הוועד והיושב-ראש - תקנות 23 עד 39 לתקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה), התשל"ה-1975	52
4. ה"אסיפה הכללית"	59
4.1 כללי	59
4.2 הגדרתה, בחירתה, תפקודה של האסיפה הכללית - תקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה), התשל"ה-1975	59
4.3 פסיקת בתי-המשפט הכירה לא אחת בטענות של מניעות ושיהוי בסכסוכים בין חבר אגודה שיתופית לבין האגודה, לנוכח מערכת היחסים המיוחדת בין הצדדים	65

4.4 הגם שבית-המשפט הגיע לאותה התוצאה בעניין ניר עם, אין בדברים אלו כדי לטעת מסמרות כתוצאה מכרעת בכל הליך ועניין שהרי יש לבחון כל מקרה בהתאם לנסיבותיו מרוצת השנים ומחלוקותיו 67

4.5 ככל שמצאו המשיבים כי החלטתו של רשם האגודות השיתופיות היתה משוללת סמכות הרי שלא היה להם לעשות דין לעצמם, ולהחליט ולהתעלם משתי החלטותיו של עוזר הרשם 68

4.6 סטיה בדרך של התנהגות מן המוסכם בחוזה המקורי לה שותפים הצדדים בחוזה במשך תקופה מסויימת, צריכה להיעשות בהסכמה על-ידי שני הצדדים, איננה חלה על תקנונה של אגודה שיתופית 69

4.7 ביקורת שיפוטית על החלטות אסיפה כללית של אגודה שיתופית 71

4.8 סמכות האסיפה הכללית והיקף ההתערבות בהחלטותיה 72

4.9 הפעלת ביקורת שיפוטית על החלטת האסיפה הכללית של אגודה שיתופית 72

4.10 בית-המשפט לא ימהר להתערב ולדון בעניין או בסכסוך בין צדדים שעה שנושא המחלוקת נתון לסמכותם של גופים אחרים ובכלל זה, רשם האגודות השיתופיות, ושעה שצד יכול לזכות בסעדים המבוקשים על-ידו באותן מסגרות לבר-שיפוטיות 73

4.11 החלטות באגודה שיתופית יתקבלו על-ידי מוסדותיה לאחר הצבעה ואין יושב-הראש רשאי לקבל החלטה לבדו, לאמור, אין באותה הסכמה ככל שהיתה כדי לחייב את האגודה 73

4.12 הגם אם תחליט אגד להפעיל את האופציה אין בכך כדי לרדת לנכסיו הפרטיים של חבר אגד (וכפי שנקבע בהלכת פרי העמק) ... 74

4.13 העותרים פנו לבית-המשפט כדי שיוורה לרשם האגודות השיתופיות לעשות שימוש בסמכותו בדין 76

4.14 הסמכה לעשות מינוי משמעה גם הסמכה להתלות את תוקפו, לבטלו, לפטר את מי שנתמנה או להשעותו 76

4.15 הסמכות לביקורת על פעילותה של ברית פיקוח נתונה לרשם האגודות השיתופיות. חובת הדיווח היא כלפיו, והערעור על החלטות וקביעות שונות של האגודות השונות, ובכללן ברית פיקוח, נתונה לו 79

4.16 הסמכות לנקוט בדרכי תגובה ואף סנקציות כלכליות אינה סמכות ביצוע טכנית ומצומצמת, אלא המדובר בסמכות מהותית אשר עלולה לפגוע בזכויותיו הבסיסיות של חבר קיבוץ וביסודות הקיבוץ, ומשכך יש לעשות בה שימוש בכובד ראש ובמשנה זהירות 80

4.17	קיים הבדל ניכר מבחינת משמעותה של החלטה והיקף פרישתה בין החלטה אסיפה הנוגעת לאדם ספציפי לבין החלטה שעניינה שנוי תקנון שמטבעה הינה בת פועל ביחס לכולי עלמא במושב, והשפעתה הינה ארוכת טווח.....	81
4.18	יש לפרש את כוחה של האגודה לתקן מפעם לפעם את תקנונה.....	84
4.19	אין מניעה להחיל על האגודה, זה לצד זה, את עקרונות ההצבעה לפי דיני האגודות השיתופיות ואת עקרונות ההצבעה לפי דיני המקרקעין.....	85
4.20	חזקת התקינות של החלטות האגודה והתערבות בית-המשפט.....	87
4.21	עניינים שאין בדעת רוב לכפות החלטה.....	87
5.	בחירות לרשויות ההאגודה.....	88
5.1	תקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה), התשל"ה-1975 - תקנות 40 עד 59 לתקנות.....	88
5.2	תקופת כהונת הרשויות הנבחרות - תקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה), התשל"ה-1975 - תקנה 60 לתקנות.....	91
5.3	סמכות הרשם למנות וועד.....	92
6.	תקנות האגודות השיתופיות (שיוך דירות בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005.....	92
6.1	הדין.....	92
6.2	מטרות ודרכי פעולת הרשויות השונות.....	94
6.3	הביקורת השיפוטית על החלטות רשויות הקיבוץ.....	96
6.4	ככל שלא התגרשו בני הזוג, גם אם נפרדו זמן זה מזו, הסטטוס האישי הפורמלי שלהם נותר בני זוג "נשואים" ומשכך לא קמה לקיבוץ החובה לשייכם כיחיד.....	99
6.5	הליכי שיוך דירות בקיבוצים.....	101
6.6	ביקורת על החלטות הקיבוץ - נהוג לחלק את הביקורת השיפוטית המופעלת בהקשר זה לשלושה מישורים: המישור הפרוצדוראלי, המישור המהותי והמישור הנורמטיבי.....	101
6.7	ביטול הצבעה בקלפי.....	119
6.8	משלא התקיים הליך לשיוך דירות בקיבוץ בעת שהיה התובע חבר קיבוץ (ולא בכלל), אין התובע זכאי לדירה או לתשלום כלשהו שווה ערך לדירה. עצם החיים הממושכים בקיבוץ, לרבות עבודה בקיבוץ, אינם מצמיחים זכאות לדירה או לשווה כסף לדירה.....	136
6.9	סילוק יד ממגורים בקיבוץ-ביטול חברות.....	167
6.10	טענת המערער כנגד יצירת "סיווג כפול".....	171
6.11	תגמולים המגיעים לתובע ושנצברו בגין שנות עבודתו בהוראה שייכים לקיבוץ.....	172

172.....	6.12. הקמת גשר גישה לדירת המבקשים
172.....	6.13. הבטחת הביטחון הסוציאלי של חברי הקיבוץ
175.....	פרק ב': הרשם - סעיף 3 לפקודה
175.....	1. כללי
175.....	2. ביקורת שיפוטית על החלטות רשם האגודות השיתופיות
177.....	פרק ג': מטרותיהן של אגודות - סעיף 4 לפקודה
177.....	1. הדין
177.....	2. כללי
178.....	3. מאפייני האגודה השיתופית
	4. האגודה השיתופית מבוססת על קואופרציה ולא על קפיטליזם, היא חייבת לכבד את האוטונומיה של היחיד ואת רכושו. הקואופרציה אינה משתרעת על כלל הקיום האישי ואינה מטשטשת את ההבחנה בין רכוש האגודה ונכסיה לבין רכוש הפרט-חבר האגודה - ונכסיו
180.....	5. קיפוח המיעוט
184.....	6. התמורה אותה יקבל התובע בגין פדיון/השבת מנייה
185.....	פרק ד': הגבלות על מידת ההשתתפות של חבר - סעיף 5 לפקודה ...
189.....	פרק ה': סגולות הכשרה לחברים - סעיף 6 לפקודה
189.....	1. הדין
189.....	1.1 סעיף 6 לפקודת האגודות השיתופיות
190.....	1.2 תקנות האגודות השיתופיות (חברות), התשל"ג-1973
196.....	2. כללי
	3. אמות-המידה הסופיות הראויות ככללי אצבע לקבלה לחברות באגודה דנן
201.....	4. אין די באמירה ערטילאית שהמועמד לחברות "חושב להתיישב במושב". מחשבה זאת צריכה להיות מלווה באפשרות ממשית להתיישב במושב תוך זמן סביר
202.....	5. סירוב בשל "אי-התאמה לחיי קהילה"
204.....	6. קבלת חברים - ביטול החלטה בדבר אי-קבלתם כחברים
204.....	7. תביעה המבקשת להורות כי התובעת, ילידת 1928, הינה חברת הקיבוץ שער הגולן המאוגד כאגודה שיתופית, כי וותק החברות שלה נוצר החל מיום 01.03.79, וכן צו עשה המורה לקיבוץ להעניק לה את כל הזכויות שהוענקו לכלל חברי הקיבוץ במרוצת שבע השנים שקדמו למועד הגשת התביעה
205.....	8. הפסקת חברות של חבר אגודה אין בה כדי לפגוע בזכויות הקנייניות של אותו
205.....	9. לרשם האגודות השיתופיות לא מוקנית סמכות ייחודית בסוגיה של הכרה בחברות באגודה שיתופית ודומה, כי סמכותו של בית-המשפט לא נשללה במסגרתה
209.....	10. ועדת קבלה מורחבת - הקצאת קרקע
210.....	

11. חברות באגודה שיתופית נושאת אופי אישי.....	210
12. בהסכם העזיבה שנחתם בין התובעת לבין הקיבוץ לא היתה הסכמה לבוררות בעניין קצבת הפנסיה.....	210
פרק ו': חברות של בן זוג ביישוב שיתופי - סעיף 6א לפקודה.....	213
1. הדין.....	213
1.1 סעיף 6א לפקודה.....	213
1.2 חוק המועמדים להתיישבות חקלאית, התשי"ג-1953.....	213
2. כללי.....	217
3. התערבות בית-המשפט בשיקול-הדעת של האגודה בקבלת חברים.....	218
4. התחשבות באישיותו של בן זוג של המבקש להתקבל לאגודה שיתופית.....	220
5. "בן ממשיך" הרחבה גם על בן הזוג.....	221
6. למרות שנשות החברים אינן חברות באגודה, הרי הן שותפות לכל דבר ועניין בנחלה.....	222
7. היסוד המשותף להיות בת זוג של בעל משק חברה באגודה השיתופית הינו קשר פיזי למשק, בין בדרך של מגורים ובין בדרך של עבודה במשק.....	223
8. משהודיעה הסוכנות כי לאישה הוענקו זכויות בר-רשות, חזקה היא שמעשי הסוכנות הם תקינים והתנאים המוקדמים לביצועם התקיימו כראוי.....	226
9. תכלית המינוי והקביעה של "הבן הממשיך" היא להבטיח את ההעברה הבינדורית של הזכויות בנחלה, כאשר בדרך-כלל, לאחר אותה קביעה של "הבן הממשיך" הוא בונה את ביתו בתוך הנחלה של הוריו. האמצעי להשגת התכלית הינו "טופס ההצהרה וההתחייבות".....	229
10. ההיבט הציבורי של המקרקעין חייב איפוא, וביתר שאת, למצוא ביטוי בהרכב ועדת הקבלה, באופן שרוב חבריה לא יימנו על חברי היישוב הקהילתי.....	233
11. אין התובעת יכולה לדרוש הכרה בזכויות עבר הקיימות לה, אך במקביל שלא לשאת בחובות עברה הזקופים לחובתה.....	238
פרק ז': הקצאת מקרקעין והעברת זכות במקרקעין ביישוב קהילתי - שיקולי ועדת הקבלה - שמירת סמכות - סעיפים 6ב עד 6ד לפקודה.....	241
1. הדין.....	241
2. החוק לתיקון פקודת האגודות השיתופיות (מס' 8), התשע"א-2011 - סעיפים 6ב-6ד לפקודה.....	242
3. הקניית זכות לאחר - במסגרת תיפקודה כרשות, הפעולה הספציפית מושא המחלוקת אינה "במילוי תפקיד ציבורי", אלא ברובד האזרחי.....	250

4.	חוסנה של הקהילה, הוא שיקול שועדת הקבלה רשאית להתחשב בו בשוקלה את השיקולים הנוגעים לסירובה לקבל מועמד ליישוב, כאמור בסעיף 6ג(ב) לפקודה, אך הוא איננו שיקול העומד בפני עצמו	251
5.	אי-מכירת דירות לערבים	252
6.	המבקשים לא הוכיחו את זכותם לצאת מן האגודה	253
7.	בקשה לקבלה לחברות באגודה	253
8.	טענה לשיקולים זרים בהחלטה לקבלה לאגודה	253
9.	תשלום דמי חבר לוועד האגודה	254
	פרק ח': קביעת מקום מגורים של אדם - סעיף 7 לפקודה	255
1.	הדין	255
2.	סמכות הרשם	255
3.	הסמכות לקבוע סוגה של אגודה שיתופית מסורה לרשם האגודות השיתופיות ולו בלבד	256
4.	דרכי תגובת הקיבוץ לגבי חבר, שאינו מקיים את החובה המוטלת עליו על-פי התקנון, לרבות הטלת קנסות, יובאו לדיון ולהחלטה באסיפה הכללית ויפעלו בהתאם לאותה החלטה	257
5.	האם קיימת זכות לתובעים לקבל רווחים מהקיבוץ, מעבר לסכומים שהקיבוץ הציע להם, ככל יתר היורשים?	258
6.	זכויות חזקה בדירה	259
	פרק ט': בקשה לרישום - סעיף 8 לפקודה	261
	פרק י': רישום אגודה - סעיף 9 לפקודה	263
	פרק י"א: אגרות רישום - סעיף 10 לפקודה	265
	פרק י"ב: תעודת רישום תשמש הוכחה מכרעת - סעיף 11 לפקודה	267
	פרק י"ג: תיקון תקנותיה של האגודה - סעיף 12 לפקודה	269
1.	הדין	269
2.	תקנון האגודה - חוזה "משולש"	269
3.	סמכות הרשם	270
4.	הגדרות בתקנון ועיסוקה בפועל של האגודה	270
5.	התנהלות בניגוד לתקנון של האגודה וחיוב חבר	270
6.	במקרים חריגים ויוצאי-דופן, בהם נמשכת הסטייה מן התקנון שנים ארוכות ורצופות ומשתרש נוהג שכל חברי האגודה יודעים על קיומו ופועלים על-פיו, עשויה התנהגות חברי האגודה להתגבש לכלל נורמה משפטית מחייבת	270
	פרק י"ד: התמזגות אגודות - סעיף 13 לפקודה	273
	פרק ט"ו: אסיפות כלליות - סעיף 14 לפקודה	275
1.	הדין	275
2.	סמכות הרשם לכינוס אסיפה כללית - סעיף 14(2) לפקודה	275
3.	סמכות הוועד להורות על קיום אסיפה כללית	275

4. בבקשה להעברת זכויות לחבר אגודה, בהתאם להחלטה 737 של מועצת מקרקעי ישראל, אין די בהסכמת מינהל מקרקעי ישראל לאשר מועמדותו של פלוני, וללא הסכמת האגודה השיתופית, תידרש הסכמתו של רשם האגודות השיתופיות.....	276
5. סמכויות הוועד או וועד ממונה.....	277
6. בעבירות לפי סעיף 20כב לחוק המים וסעיף 11ג לחוק למניעת מפגעים, שנעברו על-ידי אגודה שיתופית בע"מ, לא ניתן להרשיע את נושאי המשרה של האגודה, חבריה או בעלי מניותיה.....	278
7. הקיבוץ - מטרות ודרכי פעולת הרשויות השונות.....	279
8. הביקורת השיפוטית על החלטות רשויות הקיבוץ.....	281
פרק ט"ז: זכויותיהם וחובותיהם של חברים - סעיף 15 לפקודה.....	285
1. הדין.....	285
2. התחייבויות שנטלו עליהם חברי אגודה לתשלום הוצאות האגודה אינן בהכרח מקימות התחייבות מצד האגודה לחלוקת הכנסותיה.....	285
3. יריבות חוזית, הנובעת מהתחייבויות שאגודה שיתופית קיבלה על עצמה, תחול על כל חבר באגודה, אף אם האגודה קיבלה על עצמה את ההתחייבויות קודם להתקבלותו כחבר וכאשר מדובר במקרקעין המצויים בבעלות המדינה, הרי שממילא קמה לה יריבות כלפי כולי עלמא.....	286
4. זכות השימוש והחזקה בדירות בהן התגוררו מורשיהם.....	287
5. אי-מכירת הבית לתובעים.....	287
6. האם לקיבוץ זכות לניכוי "זכות עתידית" של התובעת לפנסיה מדמי העזיבה, אם לאו.....	288
7. דמי פיתוח ותשתיות.....	288
8. האם ההליך קוים בהתאם להוראות הדין.....	288
9. השוואת תשלומים בגין שירותים ציבוריים.....	289
10. חובת תשלום היטל השבחה וברי-רשות.....	289
11. האם החלטת אסיפה כללית לקביעת שיעור דמי הכניסה מהווה סטייה מהוראות התקנון ועל-כן בהתקבלה באסיפה הכללית, ללא שינוי התקנון, הינה נעדרת תוקף.....	291
פרק י"ז: הצבעה - סעיף 16 לפקודה.....	297
1. הדין.....	297
2. כללי.....	297
3. רכישת מניה שניה באגודה שיתופית אינה מעניקה זכויות נוספות ועל-כן אין היגיון כלכלי ברכישתה.....	298
4. בחירות והצבעה. קיומן של בחירות חוזרות בוועד של אגודה שיתופית יחול כל אימת שתוצאותיו, לו הבחירות היו נערכות כדיון, עלולות היו להיות שונות.....	298

פרק י"ח: פדיון מניות - סעיף 17 לפקודה	301
1. הדין	301
2. כללי	301
3. העובדה, כי התחייבויות ארכאיות שאגודה שיתופית נתחייבה בהן נזנחו, אינה מכשירה הפרת התחייבויות אחרות על-ידי מי מחבריה	301
4. חבר אינו יכול לסחור במניותיו	302
5. בנסיבות מסויימות, רשאים חברי אגודה שיתופית לסטות מתקנון האגודה, וזאת כאשר הסטיה היא מתמידה ורצופה במשך זמן מספיק, ידועה לכל הנוגעים בדבר ומכריעה ביחסיהם ההדדיים	302
6. תקנון אגודה שיתופית הוא הקובע את הדרך, סכום ומועד פדיונה של מניית חבריה, וככלל, בית-המשפט ימנע מלהתערב בהוראותיו	303
פרק י"ט: המען הרשום של אגודות - סעיף 18 לפקודה	307
פרק כ': זכות העיון בתקנות האגודה וכו' - סעיף 19 לפקודה	309
1. הדין	309
2. כללי	309
3. הענקת זכות הצטרפות לחברי אגודה שיתופית בעסקת מכירת חברה, שחלק ממניותיה מוחזקות בידי האגודה בה בהם חברים - תיבחן בהתאם לאומד דעתם של בעלי המניות בעת חתימת ההסכם ביניהם	309
4. חובה להמציא המסמכים לא קיימת	310
5. היעדרו של הסכם בין האגודה ובין חברה דגן מעיד על היפוכם של הדברים	311
6. המסמכים הפתוחים לעיונם של חברי האגודה	312
7. גילוי מסמכים - זכות לפרטיות לאגודה שיתופית	313
פרק כ"א: ביקורת חשבונות - סעיף 20 לפקודה	315
פרק כ"ב: התאגדותה של אגודה - סעיף 21 לפקודה	317
1. הדין	317
2. כללי	317
3. אין זה הכרחי כי ההכרה באישיותה המשפטית של תופעה משפטית כלשהיא תיעשה בדרך מפורשת	320
4. הכוח לבצע פעולות משפטיות	320
5. חבר באגודה יכול להיות גם "עובד" שלה	321
6. הטלת אחריות אישית על חברי וועד	321
7. בעבירות לפי סעיף 20 כב לחוק המים וסעיף 11 לחוק למניעת מפגעים, שנעברו על-ידי אגודה שיתופית בע"מ, לא ניתן להרשיע את נושאי המשרה של האגודה, חברה או בעלי מניותיה	322
8. לאגודה זכות לרכוש נכסים לרבות נכסי מקרקעין	323
9. הטלת אחריות פלילית על האגודה	323

10. הרמת מסך לצורך גביית חוב	324
11. אפשר להטיל אחריות אישית על חברי הוועד אלא שיש להוכיח שאלה התרשלו ו/או ביצעו עוולת לשון הרע, ויש לפרט לגבי כל אחד מהנתבעים כיצד התקיימו כל רכיביה של עוולת הרשלנות ו/או עוולת לשון הרע	324
פרק כ"ג: הסמכות לקנוס חברים - סעיף 22 לפקודה	327
פרק כ"ד: חובות שחברים חייבים לאגודה - סעיף 23 לפקודה	329
1. הדין	329
2. תוקפה המשפטי של תקנה 1א לתקנות האגודות השיתופיות (ניהול וביקורת חשבונות), התשל"ה-1975	329
3. חבר אגודה שיתופית יהא מושתק מלטעון נגד הסכם בינו לבין האגודה אם המשיך ליהנות מתנאיו, גם לאחר שתוקפו פג	329
4. מעמדו המשפטי של התובע. האם מתוקף מעמדו קיימת לו זכות בכספים הנטענים?	330
5. מקור חבותו של הוועד ושיעורה	331
6. סמכות האגודה לגביית החוב	331
7. הנתבעים מחויבים לשאת בתשלומי האגודה גם לאחר פרישתם ממנה	331
פרק כ"ה: לאגודה יהא שיעבוד על מניותיהם של חברים בשל חובות המגיעים לאגודה - מניות פטורות מעיקול - סעיפים 24 ו- 25 לפקודה	333
1. הדין	333
2. כללי	333
3. סעיף 24 לפקודת האגודות השיתופיות אינו מונע שיעבוד אחזקות של מניות באגודה שיתופית, כל עוד ניתנה הסכמתה של האגודה	333
4. סעיף 24(1) לפקודת האגודות השיתופיות יחול על כל חוב של חבר אגודה כלפי האגודה, ולא רק על חובותיו ה"ישירים"	334
5. מכירת זכויות החייב במשק	335
פרק כ"ו: שיעבודים לזכות אגודות, קיומם ורישומם של שיעבודים, וכו'	337
- סעיף 26 לפקודה	337
פרק כ"ז: העברת שיעבודים - רישום שיעבודים - סעיפים 27 ו- 27א לפקודה	339
פרק כ"ח: שיעבודים שנוצרו על-ידי האגודות על נכסיהן - הטלת חלק ה' של פקודת החברות על שיעבודים ידועים וכו' - סעיפים 28 ו- 28א לפקודה	341
פרק כ"ט: עונשו של חבר הסוחר בנכסים המשועבדים סעיף 29 לפקודה	343
פרק ל': חוזים למכירת תוצרת לאגודה או באמצעותה - סעיף 30 לפקודה	345

פרק ל"א: חברים שמתו - סעיף 31 לפקודה	347
1. הדין	347
2. האם זכאים יורשים של חברת האגודה ובעלת מניה בה לקבל את שווייה של המניה ביום פדיונה או את ערכה הנקוב בלבד	347
3. קיבוץ - דמי עזיבה ליורשים	348
4. האם ערכה של מניה לפדיון ליורשיו של בעל מניה שנפטר יהיה על-פי ערכה הנומינלי של המניה או על-פי ערכה הריאלי?	348
5. מפרשנות לשונית לפרשנות תכליתית: בית-המשפט קבע פרשנות לשונית חדשה	348
6. הורשת משק - החברות עצמה אינה ניתנת להורשה, לעומת הזכויות במשק הניתנות להורשה וגם זאת בכפוף למהות הזכויות של החבר במושב	350
7. כיצד יש לנהוג במנייה של חבר אגודה שנפטר	351
8. סיכול העברת הנחלה לאור עיסקת המכר וסירוב לתשלום דמי הסכמה	351
פרק ל"ב: עזבונו של חבר שמת חייב בחובות אגודה רשומה - סעיף 32 לפקודה	361
פרק ל"ג: אחריות של מי שהיו חברים - סעיף 33 לפקודה	363
פרק ל"ד: פנקס החברים - סעיף 34 לפקודה	365
1. כללי	365
2. הטענה כי הוגשו הודעות פרישה בכתב מטעמם של המשיבים לא הוכחה	400
פרק ל"ה: קיום העתקות של פרטים רשומים - סעיף 35 לפקודה	403
פרק ל"ו: אימתי מותרים עסקים עם שאינם חברים - סעיף 36 לפקודה	405
פרק ל"ז: פקדונות והלוואות משאינם חברים - סעיף 37 לפקודה	407
פרק ל"ח: עסקים עם שאינם חברים יהיו כפופים לתקנות האגודה - סעיף 38 לפקודה	409
1. כללי	409
2. התניית רכישת מקרקעי המדינה בהסכמת המבקשים לשלם חיובים כפויים בלתי-ידועים עבור שירותים כפויים בלתי-מוגדרים	409
פרק ל"ט: מה ייעשה ברווחים - סעיף 39 לפקודה	411
פרק מ': חלוקת יתרת הרווחים - סעיף 40 לפקודה	413
פרק מ"א: קרן מילואים - סעיף 41 לפקודה	415
פרק מ"ב: תרומות לצרכי צדקה - סעיף 42 לפקודה	417
פרק מ"ג: חקירה בעסקי האגודה - סעיף 43 לפקודה	419
1. הדין	419

2. משלא היה לו, לעוזר רשם האגודות השיתופיות לא הסמכות ליתן את הסעד המבוקש בהליך שהתקיים לפניו, הרי שאין גם מקום ליתן סעד זה בערעור על החלטתו 419

3. אין עילה להתערבות בהחלטת עוזר הרשם כי חברי האגודה הם אלה שיכריעו באשר לעתיד ההסכמים. בצדק סבר עוזר הרשם כי החלטה בעלת חשיבות רבה, החורצת למעשה את גורלו של נכס בעל פוטנציאל עסקי משמעותי של האגודה, למשך שנים רבות, ראוי לה שתובא לדיון באסיפה הכללית..... 420

פרק מ"ד: בדיקת פנקסי האגודה - סעיף 44 לפקודה 421

פרק מ"ה: חלוקת משא ההוצאות של החקירה - סעיף 45 לפקודה 423

פרק מ"ו: פירוק אגודות - סמכותו של הרשם לצוות על האגודה להתפרק כשעמד מספר החברים על פחות מן המינימום הקבוע, סמכויותיו של מפרק - סעיפים 46-48 לפקודה 425

1. כללי 425

2. אגודה שיתופית שנכנסה להליכי פירוק - מפרק מפעיל 431

3. צו תשלום חדש מכוח הסמכות הנתונה לו בסעיף (3)48 לפקודת האגודות השיתופיות - ביטולו של הצו 431

4. עתירה למניעת מתן צו פירוק לאגודה 437

5. ביטול הפירוק - דחיית הבקשה 438

6. ככלל, מי שמבקש זכות מאגודה בפירוק עליו להגיש תביעתו בפני המפרק, והמפרק הוא שרשאי להכריע בתביעות אלה, ועל החלטות אלה ניתן להגיש ערעור לרשם. הדבר מתיישב עם ההוראה האמורה בסעיף 48 לפקודה, לפיה פירוק האגודה "יתנהל בפיקוחו היחיד של הרשם" ולא על-ידי ערכאות שיפוטיות בדומה לתאגידי אחרים. הדבר, כך נראה, נובע מאופיין הייחודי של אגודות שיתופיות ולאור הסמכויות הרחבות שיש לרשם בכל הנוגע להתנהלות היומיומית של אגודות שיתופיות..... 444

פרק מ"ז: סמכותו של רשם לעכב הליכים משפטיים בדבר פירוק - סעיף 448 לפקודה 445

פרק מ"ח: הוראות מיוחדות בפירוק קיבוץ - סעיף 48 לפקודה 447

פרק מ"ט: אחריותם של פקידים וכו' - סעיף 49 לפקודה 449

פרק נ': ביטול הרישום - סעיף 50 לפקודה 451

פרק נ"א: ערעורים - סעיף 51 לפקודה 453

פרק נ"ב: בוררות בסכסוכים - סעיף 52 לפקודה 455

1. הדין 455

1.1 בוררות בסכסוכים - סעיף 52 לפקודה 455

1.2 תקנות האגודות השיתופיות (בוררות בסכסוכים), התשל"ב-1972 456

2.	דיני הבוררות בתחום דיני האגודות השיתופיות, מתאפיין בגמישות שנועדה להביא להכרעה צודקת ומהירה	460
3.	השגה על פסק בורר	460
4.	בקשה לביטול פסק בורר - דחיית הבקשה	471
5.	השגה על פסק בורר ביחס להשבת שטחים עודפים	481
6.	השגה על פסק בורר - גידולים חקלאיים וחוב כספי	491
7.	העברת ההכרעה בשאלת חברותה של המשיבה לפני בורר	506
8.	ביטול בוררויות - הליכי בוררות המתנהלים בין העותר לבין המשיבה	506
9.	התאמת הסכסוך לבוררות	506
10.	חוסר סמכות של הרשם לדון בבוררות על-יסוד הסכמת הצדדים	507
11.	התנגדות לעיכוב הליכים	507
12.	מנגנון יישוב סכסוך	508
13.	תשלום מיסים וחייבים אחרים	508
14.	גובה שכר-הטרחה שנקבע למערער אשר שימש כבורר בסכסוך	509
15.	האם נדון סכסוך הנוגע לעסקי האגודה שמא מדובר בסכסוך חוקתי?	509
16.	טענה כנגד החלטת כב' הבורר	510
17.	בקשה להחלפת בוררת	510
18.	זכות ההשגה/הערעור על פסק הבוררות	510
19.	חיוב המשיגה בגין קרקע עודפת בה היא מחזיקה	511
20.	השגה כנגד אופן היישום בפסק הבוררות	511
21.	החלטה אחרת עליה אין לאפשר השגה או ערעור תוך כדי הליך הבוררות	511
22.	בקשה לתיקון טעות בכתב המינוי	512
23.	בקשת תובעים להורות על מחיקת הליך הבוררות	512
24.	הארכת מועד להגשת השגה או ערעור	513
25.	תשלומים עבור תשתיות	513
26.	חוב על צריכת מים	513
27.	בקשה למינוי בורר במחלוקת הקשורה להליך שיוך הדירות של הקיבוץ לחבריו	514
28.	העברת הליך לבוררות	514
29.	פלישה והסגת גבול - העברת ההליך לבוררות	514
30.	עיכוב הליך הבוררות	515
31.	סמכות הבוררים לדון בסכסוך	515
32.	הסכסוך הנטען במקרה דנן נופל לגדרו של המונח "עסקי האגודה"	516

33. סכסוך קרקעות.....	516
34. החזר תשלומים בהם חוייבו על-ידי האגודה בגין הריסוס האוירי.....	516
35. אחריות למערכת ביוב - שאלת סמכות עניינית.....	517
36. כיצד ניתן להטיל אחריות אישית על חבר האגודה?.....	517
37. סמכות עניינית לדון בסכסוך.....	518
38. האם יש לעכב את ההליך בפני בית-המשפט ולהעבירו להליך בוררות בפני רשם האגודות השיתופיות, בהינתן כי מדובר בסכסוך בנוגע לעסקי האגודה וזאת כאמור בהתאם לתקנה 52(2) לפקודת האגודות השיתופיות?.....	518
39. מיצוי ההליכים הפנימיים.....	519
40. תניית בוררות בהסכם.....	519
41. הליכי שיוך דירות בקיבוצים.....	520
42. האם התמלאו תנאי פסק הבוררות וקמה חובה של הנתבעת להעמיד לתובעים מגרש חליפי?.....	520
43. תניית בוררות בתקנון אגודה שיתופית.....	520
44. סד הזמנים שמנוי בפקודה לצורך הגשת השגה או בקשה לתיקון פסק בוררות.....	521
45. האם חלה תניית הבוררות הקבועה בתקנון האגודה?.....	521
46. הסכסוך סביב הקצאת הקרקע החקלאית בין חברי האגודה אינו סכסוך "חוקתי" לא לעניין סעיף 3 לחוק הבוררות, ולא לעניין סעיף 52(1) לפקודת האגודות השיתופיות. אין בו עניין עקרוני הנוגע לאינטרסים ציבוריים רחבים, אלא מדובר בסכסוך פנימי, כספי בעיקרו. על-כן יש להורות על עיכוב הליכים והעברת התיק לבוררות.....	522
47. בקשה למינוי בורר בהתאם להוראות סעיף 8(א) לחוק הבוררות.....	522
48. בקשה למינוי בורר - פניה לרשם האגודות - סעיף 52 לפקודת האגודות השיתופיות.....	524
פרק נ"ג: עיקול זמני על נכסים - סעיף 53 לפקודה.....	527
פרק נ"ד: שחרור מהוראות הפקודה בנידון רישום - סעיף 54 לפקודה.....	529
פרק נ"ה: שחרור מהוראות כלליות של הפקודה - סעיף 55 לפקודה.....	531
פרק נ"ו: השימוש במילה "שיתופי", וכו' - סעיף 56 לפקודה.....	533
פרק נ"ז: עונשין על עבירות - סעיף 57 לפקודה.....	535
פרק נ"ח: גביית סכומים המגיעים לממשלה - סעיף 58 לפקודה.....	537
פרק נ"ט: השימוש בפקודת החברות - סעיף 59 לפקודה.....	539
1. הדין.....	539

2. רשם האגודות השיתופיות מחק רישומה של אגודה שיתופית מפאת חוסר פעילות. בית-המשפט המחוזי ביטל קביעתו של הרשם והחייח האגודה השיתופית..... 540

3. מניין ימי ההתיישנות להגשת תביעת חוב על-ידי אגודה שיתופית בפירוק, יחל מיום מתן צו הפירוק, ולא מיום יצירת החוב..... 541

פרק ס': פקודת הבוררות - סעיף 61 לפקודה..... 543

פרק ס"א: אגודות ותקנות אגודה שכבר נרשמה - סעיף 63 לפקודה..... 545

פרק ס"ב: תקנות שיתקין הרשם ושר העבודה - סעיפים 64 ו- 65 לפקודה..... 547

1. הדין..... 547

2. פנקס של אגודה שיתופית מהווה ראיה לכאורה לנכונות הרשום בכרטיס ובתנאי שבוקר על-ידי ברית פיקוח..... 549

3. סעיף 65 לפקודה הקובע גדרי סמכותו של השר להתקין התקנות השונות אינו מסמיך השר להתקין הוראה בקשר לסדרי הדין או הראיות שיתקיימו בתביעות שיוגשו על-ידי האגודה או כנגדה..... 550

חלק ב': הוראות חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי, התשנ"ב-1992 - מבט משפטי והלכה פסוקה..... 553

שער א': כללי..... 553

פרק א': מבוא..... 553

פרק ב': חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי התשנ"ב-1992 - הדין..... 555

שער ב': הקפאת הליכים - סעיף 7 לחוק הסדרים..... 567

פרק א': הדין..... 567

פרק ב': תחולת חוק ההסדרים על תביעת יורשים לפדיון..... 569

פרק ג': פסיקת ריבית והפרשי הצמדה..... 571

1. קביעתו של המשקם, ולפיה החוב לא יישא הפרשי הצמדה וריבית בתקופה זו, איננה מתיישבת עם נוסחו הברור של הסדר המעטפת שגובש בין הצדדים..... 571

2. פסיקת הפרשי הצמדה וריבית..... 571

פרק ד': ההלכה הפסוקה..... 573

1. תכלית חוק ההסדרים הינו להוציא את המגזר החקלאי מהמשבר שהיה שרוי בו, אך כוונתו לא היתה להעניק עזרה מתמדת והטבות מתמשכות למגזר החקלאי, וודאי שלא על חשבון נושים..... 573

2. משנוכח רשם ההוצאה לפועל כי נתקיימו התנאים להפסקת ההליכים, כאמור בסעיף 7(א) לחוק ההסדרים, אמנם היה עליו להורות, כדרך שעשה, על הפסקת ההליך ועל העברתו למשקם..... 574

3. כשמדובר בחוב שהוראות חוק ההסדרים חלות עליו חובה על בית- המשפט להעביר הדיון להכרעת המשקם למעט מקרה בו יודיע החקלאי כי ויתר על זכותו זו 575

4. מתן הודעת ההחרגה על-ידי הנתבעים משמעה כי הוראות חוק ההסדרים לא יחולו עליהם מלכתחילה דהיינו באופן רטרואקטיבי 576

5. ספרי האגודה מהווים ראייה לכאורה המעבירה את נטל ההוכחה אל כתפי הנתבע, אם ברצונו לסתור את האמור בספרי האגודה 576

6. לנושה המובטח מתוך כלל הנושים בהסדר על-פי חוק ההסדרים, אין עדיפות על פני מעקלים אחרים שאינם נושים בהסדר 577

7. על-מנת לתקוף את החלטות האגודה אין צורך לתקוף את פסק המשקם 577

8. על המושב השיתופי להשיב לתובעת כספים שהעבירה לו בשנת 2000 בהתאם להסכם תכנון, פיתוח ושיווק הרחבת המושב לצרכי מגורים, וזאת לאחר שבוטל ההסכם מטעמו וההרחבה נבנתה באמצעות נותני שירותים אחרים 579

9. עיכוב דיון נדחתה בקשה מחמת היעדר תכלית בהשבת הדיון למשקמת 580

10. חוק ההסדרים משווה את מעמדו של פסק המשקם למעמד של פסק בוררות, בהתאם לחוק הבוררות 581

11. על הוועד וחבריו לפעול בתחום סמכויותיהם לטובת האגודה וללא הפליה 582

12. אין לאפשר את פתיחת ההליך מחדש לדיון בחובות נטענים שהיה צריך להביאם בפני המשקם, בעת שהתנהלו ההליכים בפניו 582

13. התובעים זכאים לקבל את הנחלות שהוקצו להם בעבר, כפוף לקיום התנאי של היותם חברים באגודה, אך אין התובעים זכאים לכספים או הטבות שהוענקו בעבר לבעלי הנחלות 583

14. הסכם פשרה - כל טענותיהם של המבקשים בבקשה להרשות להם לערער מעוגנות בעובדותיה המיוחדות של הפרשה הנידונה וכי אין הן מעוררות שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית החורגת מדלת אמותיה של הפרשה 584

15. אין עילה להתערבותו של בית-משפט בהחלטות אלה של רשם האגודות השיתופיות 585

16. אגודה רשומה יכולה לקבוע בתקנותיה הוראות בנוגע ליישוב סכסוכים הנוגעים לעסקי האגודה והאגודה מוסמכת לקבוע כי "הסכסוכים הנוגעים לעסקי האגודה" יוכרעו בדרך של בוררות 586

17. אין לייחס חשיבות רבה מדי להגדרות אשר בתקנון האגודה ובתזכירה ועוד פחות מכך למשמעות המילונית של מונח זה או אחר 587

18. המשקם קבע כי לא נזקק לדוקטורנית "הרמת המסך" 588

19. סמכותו של הבורר לדון בשאלה אם קיים "חוב כולל" מעוגנת היטב בסעיף 7(ב)(1) לחוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי 589

20. ככל שהתחייבויות הארגון כלפי נושיו עולות על התחייבויותיהן של האגודות החקלאיות החברות בארגון כלפיו, אך ברור כי יש לממש נכסים לפירעון החובות ויש לקבוע את אופן חלוקת החובות בין הנושים השונים ואופן חלוקת התמורות ממימוש נכסים ואלה הרי הם עניינים שהסמכות בהם נתונה למשקם ובהתאם לאמור בד"ר 590

21. חלוקה שוויונית של יחידות ההשתתפות היא בבחינת "הלאמה" של רכושם של יצרני החלב שנשארו בעלות רכישת יחידות ההשתתפות בתנובה לטובת כלל חברי האגודה, וככזו, עומדת בסתירה לעקרונות הקואופרציה ולתכליתה של האגודה השיתופית 591

שער ג': פתיחת הליך - סעיף 9 לחוק ההסדרים 597

פרק א': הדין 597

פרק ב': סמכות ראשונית של המשקם 599

שער ד': זכות בחירה לחקלאי או לחבר באגודה חקלאית - סעיף 10 לחוק ההסדרים 601

פרק א': הדין 601

פרק ב': כללי 603

שער ה': חובות האגודה ומאזני האגודה - סעיפים 11-12 לחוק ההסדרים 605

פרק א': הדין 605

פרק ב': כללי 607

פרק ג': מאזני האגודה - ראייה לכאורה 609

פרק ד': חובות החבר לאגודה וחובותיו לנושים 611

1. אין לקשור בין הסדרת חובות האגודה להסדרת חובות החבר לאגודה וליתר נושיו 611

2. חבר זכאי באגודה - זכותו להיפרע מכספים שמגיעים לאגודה ממינהל מקרקעי ישראל בגין שינוי ייעוד קרקע או ממכירת מגרשים בהרחבה. יש לראות את החלטת המשקם כפסק משקם שניתן לבקש ביטולו בבית-המשפט על-פי התנאים בסעיף 27 ו-28 לחוק ההסדרים 611

שער ו': סמכויות המשקם - הדיון בפניו - סעיפים 13-14 לחוק ההסדרים 615

פרק א': הדין 615

פרק ב': חלוקת החוב בין הנושים - מימוש נכסים ואופן חלוקת התמורה 617

פרק ג': צירוף נושים לדיון - חשד לקנוניה 619

שער ז': הסדרת חובות וערבויות - הפחתות, חלף ערבות - החוב להסדר - סעיפים 15-17 לחוק ההסדרים..... 621

פרק א': הדין 621

פרק ב': מיחזור החוב או הסבתו 623

פרק ג': חלף ערבות - סעיף 16 לחוק ההסדרים 625

1. סעיף 16(א) לחוק ההסדרים מטיל חלף ערבות בגין ערבות החבר לאגודה ואילו סעיף 16(ב) לחוק מטיל חלף ערבות בגין חובות האגודה לארגון 625

2. למשקם קנויה הסמכות לדון ולקבוע דברים גם באשר לתוקפו של שיעבוד ו/או התחייבות לרישום משכנתא אפילו מעניקות אלו זכויות קנייניות 626

פרק ד': האסיפה הכללית היא המוסמכת להכריע בשאלת חלוקת יחידות השתתפות לחברי האגודה 629

שער ח': חלוקת החוב וייעוד תמורות - סעיף 24 לחוק ההסדרים..... 631

פרק א': הדין 631

פרק ב': מניות פטורות מעיקול 633

שער ט': מיצוי החיוב - סעיף 25 לחוק ההסדרים 635

פרק א': הדין 635

פרק ב': השגות על התנהלות האגודה 637

שער י': הסדר ביניים - סעיף 26 לחוק ההסדרים 639

פרק א': הדין 639

פרק ב': חלוקת התמורות בין הנושים - סמכות המשקם 641

שער י"א: הפסק - עילות ביטול - ערעור - סעיפים 27-29 לחוק ההסדרים - מבוא 643

פרק א': הדין 643

פרק ב': כללי 645

פרק ג': פסק המשקם - סעיף 27 לחוק 647

פרק ד': המשקם איננו כבול בדין המהותי, דיני הראיות או בסדרי הדין הנוהגים בבתי-משפט 649

פרק ה': השוואה בין פסק בורר לבין החלטת המשקם 651

פרק ו': סעד זמני בהליכים לביטול פסק משקם 653

פרק ז': השגה על החלטות ביניים של המשקם 655

שער י"ב: עילות הביטול - סעיף 28 לחוק ההסדרים..... 657

פרק א': הדין 657

פרק ב': כללי 659

פרק ג': עילות הביטול והיקף הביקורת השיפוטית על פסק המשקם
661.....

1. כללי 661

2. רשימת עילות הביטול מצומצמת..... 661

3. ההלכה הפסוקה..... 663

3.1 פסק משקם דומה במהותו לפסק בורר, בשינויים מסויימים לפי סעיף 27 לחוק ההסדרים, ומיתחם ההתערבות השיפוטית בהחלטות משקם הינו מוגבל מטבעו..... 663

3.2 עילות הפסילה לפסק משקם מפורטות בסעיף 28 לחוק והן מצומצמות ביותר..... 665

3.3 מגמת בית-המשפט היא לקיים את פסק הבוררות ככל שהדבר ניתן ולצמצם את התערבותו של בית-המשפט בהכרעותיו של הבורר ויש מקום ליישם מדיניות שיפוטית זו גם לעניין החלטות המשקם..... 667

3.4 רשימת עילות הביטול של פסק משקם הינה מצומצמת ביותר, וזאת במטרה לחזק את מעמדו של המשקם ואת סופיות הדיון על-ידי צמצום הביקורת השיפוטית עליו..... 668

3.5 למשקם סמכות רחבה למדי לתקן החלטה או פסק, ומקל וחומר לאור תכליתו של החוק..... 669

3.6 גם אם הגיע המשקם לתוצאה בדרך אחרת שנראתה לו מתאימה ביותר להגיע לתוצאה מאוזנת אין מקום להתערב בה..... 670

3.7 חשיבותה של ההלכה חורגת מגדר פרשנותם של מושגים בגדרו של החוק בלבד..... 670

3.8 פסקי המשקמים התייחסו לכל הטענות ולכן יש לדחות את הערעור לביטול פסקי המשקמים..... 671

3.9 תשלום דמי שימוש למשקם-אין עילה להתערב בפסיקת בית-המשפט קמא..... 672

3.10 קבלת הערעור עקב החלטות המשקם..... 673

3.11 קביעת חוב האגודה - אישור פסק המשקם..... 674

3.12 הסמכות לברר את עיקר הטענות המועלות בעתירה מסורה למשקם והדרך לתקוף את החלטותיו קבועה בדין ובירור הטענות אצל המשקם הוא בבחינת סעד חלופי המהווה עילת-סף לדחיית העתירה..... 677

פרק ד': חריגה מסמכות וטעות על פני הפסק - עילות על-פי סעיפים 28(א)-(1)-28(א)(3) לחוק
679.....

1. טעות גלויה על פני הפסק..... 679

2. "המשקם חרג מסמכותו"..... 679

2.1 כללי..... 679

2.2 הסדר הנושים מסדיר את חובות האגודה לנושיה השונים ובמצב דברים זה, אין אפשרות למבקש להיפרע מהאגודה - חוסר סמכות המשקם 681

2.3 קביעותיהם ומסקנותיהם של המשקם ושל בית-המשפט המחוזי מעוגנות בראיות ובפרוטוקול הדיון לפני המשקם ואין מקום להתערב בהם 682

2.4 המשקם לא חרג מסמכותו, כי לא התקיימה אף אחת מהעילות לביטול הפסק הקבועות בחוק, ומשלא התגלתה כל טעות גלויה על פני הפסק המצדיקה את ביטולו 683

2.5 גם אם קיימת טעות משפטית, וקיימת חריגה מעין זו, הרי שאף בכך אין די, לבדו, להביא לביטול אוטומטי של פסק משקם, ויש לבחון האם מדובר בחריגה קיצונית 684

פרק ה': "עילה מהעילות המנויות בסעיף 24(4), (5), (9) ו- (10) לחוק הבוררות" 687

1. כללי 687

2. "לא ניתנה לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו" - עילה על-פי סעיף 24(4) לחוק 687

2.1 כללי 687

2.2 אי-הבאת ראיות על-ידי צד - אין בה כדי להטיל את המחדל על הבורר ולהקים את עילת 24(4) לחוק 688

2.3 אי-מתן זכות תגובה ושיקול-דעת בית-המשפט - אין לבטל הפסק 688

2.4 אי-מתן זכות לחקירת מומחה - יביא לביטולו של הפסק בעילת 24(4) לחוק 688

3. "הבורר לא הכריע באחד העניינים שנמסרו להכרעתו" - סעיף 24(5) לחוק 688

4. תכנו של הפסק מנוגד לתקנת הציבור - סעיף 24(9) לחוק 689

5. "קיימת עילה שעל-פיה היה בית-משפט מבטל פסק-דין סופי שאין עליו ערעור עוד" - סעיף 24(10) לחוק 691

שער י"ג: הגשת בקשה לביטול וערעור 693

פרק א': הגשת הבקשה לביטול 693

פרק ב': הגשת בקשה לסילוק על-הסף באיחור 697

פרק ג': ערעור - סעיף 29 לחוק ההסדרים 699

1. כללי 699

2. על-פי סעיף 29 לחוק ההסדרים, ערעור על פסקי-דין של בית-המשפט יהיה בהתאם לחוק הבוררות, ובהתאם לחוק הבוררות הערעור הוא ברשות 700

3. ערעור או רשות ערעור - הדרך הראויה להשגה על פסק-דין המחוזי 701

4. קביעותיהם ומסקנותיהם של המשקם ושל בית-המשפט המחוזי מעוגנות בראיות ובפרוטוקול הדיון לפני המשקם ואין מקום להתערב בהם 701

5. התיקון עומד בתנאי פסקת ההגבלה הקבועה בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וכי הינו תקף 703

6. אין מקום לדון עוד בבקשה להרשות ערעור על החלטת המשקם הראשונה, שהוגשה, כאמור, שבוע ימים אחרי שניתנה החלטתו השניה של המשקם 704

7. תכליתו של סעיף 28 לחוק ההסדרים היא לחזק את מעמד המשקם ואת סופיות הפסק שלו באמצעות צמצום הביקורת השיפוטית לעילות שפורטו בסעיף זה 705

8. רשות ערעור על החלטות ופסקי-דין של בית-המשפט בענייני בורות ניתנת רק במקרים המעוררים שאלה עקרונית, משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים לבקשה, או במקרים בהם נדרשת התערבותו של בית-משפט משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין 706

9. ככל שהפגמים הדיוניים שנפלו אינם משקפים זלזול בבית-המשפט או נסיון להכשיל את ההליך המשפטי, יש להעדיף כלים מידתיים יותר 708

10. הן מאזניו של גורם חקלאי שהינו החייב בהליך על-פי חוק ההסדרים, והן מאזניו של גורם חקלאי שהינו הנושה בהליך כזה, כשרים לשמש ראיה לכאורה לחובו של החייב 709

11. אין זה מתפקידו של בית-המשפט לפעול כ"משקם על" או כ"חשבונאי על" ולערוך חישובים במקומם של בעלי התפקיד שנקבעו בדין, לשם בחינת טענת הבטלות 711

12. המשקם רשאי היה לבטל את הפסק הראשון, וביטול הפסק הראשון לא נעשה בחוסר סמכות והוא לא גרם למבקש לעיוות דין 713

13. סעיף 28 לחוק קובע את האופן בו רשאי בית-המשפט המחוזי להורות על ביטול פסק משקם כאשר רשימת עילות הביטול המופיעות בסעיף זה מצומצמת ביותר, במטרה לחזק את מעמדו של המשקם ואת סופיות הדיון 714

14. סעיף 29 לחוק מורה כי ערעור על החלטת בית-המשפט המחוזי לפי סעיף 28 לחוק זה הוא ברשות בלבד 715

15. הסדר "חלף הערבות" הינו הסדר היוצר "חבות סטטוטורית" המבטאת את חלקו של כל אחד מחברי האגודה בנשיאת נטל החוב של האגודה 717

16. הגשת רשות ערעור על החלטות בענייני פסק משקם תינתן במקרים חריגים בלבד בהם מתעוררת שאלה בעלת אופי משפטי או ציבורי, או כאשר נדרשת התערבות שיפוטית משיקולי צדק ומניעת עיוות דין..... 719

17. עילות הביטול של פסק משקם מצומצמות ביותר, במטרה לחזק את מעמד המשקם ואת סופיות ההליכים לפניו על-ידי צמצום הביקורת השיפוטית עליו..... 719

שער י"ד: התאמות לעניין פירוק או כינוס - סעיף 31 לחוק ההסדרים..... 723

פרק א': הדין..... 723

פרק ב': יישומו של סעיף 31 לחוק ההסדרים..... 725

חלק ג': עניינים שונים..... 729

שער א': "הבן הממשיך" והאגודה השיתופית..... 729

פרק א': כללי..... 729

פרק ב': נחלה - הסדרים משפטיים נפוצים..... 731

1. כללי..... 731

2. חוזה משולש - "משבצת"..... 732

2.1 כללי..... 732

2.2 אודות האגודה השיתופית..... 733

3. החלטה מס' 1 ו-823 של מועצת מקרקעי ישראל..... 734

4. זכויות חכירה..... 734

5. הסכם בחיים..... 735

6. בן ממשיך..... 735

פרק ג': עבירותה של הרשות במקרקעין..... 737

1. כללי..... 737

2. משק חקלאי - עבירות הרשות..... 738

פרק ד': דיני הירושה..... 739

1. כללי..... 739

2. נכסים שאינם ניתנים לחלוקה - סעיף 113 לחוק הירושה..... 739

3. משק חקלאי - סעיף 114 לחוק הירושה..... 742

3.1 כללי..... 742

3.2 קרקע פרטית..... 744

3.3 זכות חכירה..... 744

3.4 היורש המוכן והמסוגל לקיים את המשק החקלאי..... 745

3.5 "והוא יפצה את היורשים האחרים"..... 747

3.5.1 כללי..... 747

3.5.2 מה הדין כאשר הזכות עדיין לא נרשמה - האם יש בה כדי לעכב את תשלום הפיצוי?..... 749

749.....	3.5.3 הסכם דו-צדדי
749.....	3.5.4 הסכם משולש
749.....	3.5.5 צדק חלוקתי
750.....	3.6 "היה יורש עובד... או שהשקיע בו מהונו... יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי..."
750.....	3.7 תביעה לדמי שימוש
750.....	3.8 שיקול-דעתו של בית-המשפט
751.....	4. הסכם בחיים
751.....	4.1 כללי
751.....	4.2 עסקאות בירושה עתידה - סעיף 8 לחוק הירושה
751.....	4.2.1 כללי
752.....	4.2.2 מהותו של סעיף 8(א) לחוק הירושה
753.....	4.2.3 מהותו של סעיף 8(ב) לחוק הירושה
753.....	4.2.4 חוק יחסי ממון למול סעיף 8 לחוק הירושה
756.....	5. הליכי אימוץ
757.....	6. הוראה מנחילה בצוואה
757.....	6.1 כללי
758.....	6.2 חוזה דו-צדדי
758.....	6.3 צוואה הדדית
761.....	פרק ה': מעמדו של בן ממשיך
761.....	1. כללי
762.....	2. מישור היחסים בין האגודה לבין ה"בן הממשיך"
764.....	3. אימתי מתגבשות זכויותיו של ה"בן הממשיך" - ממשיך אחר מות? או ממשיך בחיים?
765.....	4. העברת המשק כמתנה
766.....	5. האם ניתן ללמוד על זכותו של "בן ממשיך" מהתנהגות הצדדים?
766.....	6. אימתי תותר פיצולן של נחלות לשני מגרשים נפרדים?
769.....	פרק ו': פירוק השיתוף בנחלה חקלאית
771.....	פרק ז': עבירות משק חקלאי מכוח הסדרים חקיקתיים שלא מדיני הירושה
771.....	1. חוק המקרקעין
771.....	1.1 זכות הקדימה על-פי המקרקעין
772.....	1.2 האם קיימת סתירה בין סעיף 100 לחוק המקרקעין לבין סעיף 114 לחוק הירושה?
773.....	1.3 זכות קדימה של בן זוג
773.....	2. הלכת השיתוף ואיזון המשאבים
773.....	2.1 כללי
773.....	2.2 חזקת השיתוף ומעמדה

774.....	2.3 הזכות שמקנה חזקת השיתוף
776.....	2.4 הנכסים עליהם חלה חזקת השיתוף
777.....	2.5 תום-הלב הנדרש לקיומה של העסקה המאוחרת בזמן בניגוד לחזקת השיתוף
778.....	2.6 זכויותיו של צד שלישי בנכס מקרקעין שחלה עליו חזקת השיתוף
780.....	2.7 חוק יחסי ממון - נישואים שניים - משק חקלאי - שיתוף ספציפי
785.....	שער ב': מתנה
785.....	פרק א': כללי
787.....	פרק ב': מתנה לאלתר
789.....	פרק ג': הקניית נכס מקרקעין
791.....	פרק ד': סעיף 2 לחוק המתנה ודיני חוזים
793.....	פרק ה': נטל הראיה
795.....	פרק ו': התחייבות לתת מתנה, דרישת הכתב והתנהגות מחפירה
795.....	1. כללי
796.....	2. דרישת הכתב
798.....	3. זכות החזרה של נותן המתנה הינה אישית ואיננה עוברת למנהל העזבון או יורשיו
799.....	4. חזרה מההתחייבות - שינוי מצב לרעה ומשמעות הויתור
801.....	5. התנהגות מחפירה
803.....	6. בר-רשות במשק חקלאי
805.....	7. חוק המתנה וחוק הירושה
805.....	7.1 חוק המתנה וסעיף 8 לחוק הירושה
807.....	7.2 חוק המתנה וסעיפים 6 ו-7 לחוק הירושה
808.....	7.3 נכס מקרקעין - האם ניתן כמתנה או האם שייך לעזבון
813.....	שער ג': תמציות ההלכה הפסוקה
813.....	1. התובע הוא המוכן, היכול והראוי לקיים המשק, ועל-כן דין הזכויות לעבור אליו
813.....	2. האם קיים יורש שמוכן ומסוגל לקיים את המשק החקלאי נושא התביעה?
814.....	3. תביעתו של המערער להכרה בזכויותיו במשק מכוח זכויות נטענות של האב אותן ציווה לו בצוואה שקוימה
815.....	4. תביעת האם לפינוי
816.....	5. בהנחה שניתנה התחייבות לתת מתנה קודמת בזמן, האם היא יכולה לגבור על מתנה שהקנייתה הושלמה בחתימת המתחייב על ייפוי כוח בלתי-חוזר ותצהיר העברה ללא תמורה?
816.....	6. פירוק שיתוף במשק
817.....	7. בקשת כונס הנכסים לאישור עסקת מכר של משק חקלאי

818.....	8. סכסוך בין חליפיהם של מי שנטען, כי הם בני הרשות במשק
9.	טענתו של התובע כי היה זכאי לזכויות במשק AA מכוח היות המשק שייך להוריו המנוחים, ומכוח הסכמים שונים שנחתמו בגינו, וכי מכירת המשק קיפחה את זכויותיו ועל-כן יש לפצותו.....819
10.	סכסוך ירושה/עזבוני ביחס למנוח שלא הותיר אחריו צוואה ויש לקבוע האם התובעת נכללת בגדר יורשיו על-פי דין.....819
11.	התובע אינו יכול "לנכס" לעצמו זכות אשר שייכת לאם המנוחה לא בתקופת חייה של האם ולא לאחר פטירתה ללא הסכמת שאר היורשים.....820
12.	השלמת רישום הזכויות בנחלה.....821
13.	"בחירות דיגיטליות" (או "משולבות").....822
14.	תקופת ההתיישנות של זכות פדיון המניה.....823
15.	בהיותו של רשם האגודות השיתופיות הגוף המינהלי שקיבל את ההחלטה נשוא הערעור, הוא אינו "מי שהיה בעל דין להליך". לפיכך יש לקבוע כי הוא אינו בגדר משיב נכון לערעור על החלטותיו.....823
16.	מינויו של ועד ממונה לאגודה.....824
17.	עילות ההתערבות בהחלטות רשם האגודות השיתופיות בענייני בוררות הן מצומצמות ביותר.....825
18.	דחיית קבלת העותרים לישוב מסד בו התגוררו.....825
19.	לא הוכח קיומו של קשר סיבתי, לא עובדתי ולא משפטי, בין אי-אספקת מים על-יד האגודה - זאת אף בהנחה שהנתבע - הלפרין אחראי בניזקין לכך - לבין העיכוב הנטען בעבודות הבניה.....826
20.	אופן חישוב דמי פדיון מניות המנוחה ולתשלום חלקה ברווחים שחולקו על-ידי הנתבעת.....827
21.	קבלת סעד ביחס להקצאה ראשונית של מגרש.....827
22.	זכות לקבלת מגרש בפטור ממכרז בהרחבת המושב.....828
23.	האם התובע הוא החוכר לדורות של מגרש 378 במושב גילת, ויש לחייב את הנתבעת לדאוג לרישום המגרש ולהנפיק אישור זכויות, על-שמו?.....829
24.	מדובר בסכסוך פרטי של שני שכנים, חברי אגודה, ומכאן כי תניית הבוררות הייחודית הקבועה בסעי' 111 לתקנון האגודה אינה חלה. שכן, כאמור, אין המדובר בסכסוך מול האגודה וחבריה, אלא בסכסוך פרטי בין שני חברי אגודה.....830
25.	קיומם של יחסי עובד-מעסיק בין קיבוץ לחבריו.....830
26.	סוגיית סילוק המבקשים מן היישוב וחיובם למכור את ביתם.....831
27.	מינוי חוקר בעניין אי קבלתו של המערער לחברות בקיבוץ.....832
28.	טענת הבן להיותו "בן ממשיד".....832

29. האם כתב המנוי משקף את רצון המנוחים למנות את התובעים כבנים ממשיכים או שמא כל תכליתו היתה לאפשר לתובעים לקבל הלוואת משכנתא לבניית הבית לפי הסכם שייחד להם רק קבלת זכות למגרש בגודל 600 מ"ר בנחלה האפשרות האחרונה היא המסתברת יותר מהראיות.....833

30. לא היה די במסמך היחידי שנחתם על-ידי המנוח נכון לאותה עת כדי להסדיר מינויו של הנתבע כבן ממשיך.....834

31. העברת הזכויות במשק לנתבע 1 מכוח הסכמה פנים משפחתית וויתור על זכות הפיצוי.....835

32. האם התגבשה הסכמה פנים משפחתית בין התובע לבין המנוח והנתבעת, כאשר התובע לא מונה באופן פורמאלי כבן ממשיך?.....836

33. האם המנוחים הותירו אחריהם צוואות בהן שבו וחזרו על רצונם במינוי הנתבעים כ"בן ממשיך" והורשת המשק החקלאי בכללותו - הצוואות קוימו?.....837

34. הגשת התביעות נעשתה על-פי רצונם המפורש והברור של ההורים.....838

35. האם העניקה התובעת את המשק במתנה לנתבע או שהוא מחזיק בזכויות במשק בנאמנות עבודה?.....839

36. מכסת הביצים היא זכות עצמאית, אשר אינה "הולכת אחר הנחלה".....839

37. לא קיימת בפנינו סיטואציה בה ניתן להורות על ביטול ההתחייבות ליתן מתנה.....840

38. לא נפלה טעות סופר בהחלטה המאשרת את פסק הבוררת ויש לפיכך לראותה כהחלטה משלימה לאותה החלטה. החלטה, שבהתאם לפקודת האגודות השיתופיות היא החלטה סופית שאינה נתונה לערעור.....842